

Överinspektör Kristiina Sulkonen, Evira

ANVÄND FRISK CERTIFIERAD UTSÄDESPOTATIS!

Livsmedelssäkerhetsverket Evira uppmanar husbehovsodlarna att använda officiellt granskad och certifierad utsädespotatis för att förhindra spridningen av farliga växtskadegörare. Spridningen av ringröta, potatiskräfta, potatiscystnematod och andra potatissjukdomar kan förhindras om man köper utsädespotatis i en sluten förpackning med garantietikett.

Hur känner man igen certifierad utsädespotatis?

Certifierad utsädespotatis är av god kvalitet och uppfyller kvalitetskraven i lagstiftningen.

Vid minutförsäljning säljs certifierad utsädespotatis alltid i **slutna förpackningar**. Försäljning av utsädespotatis ur en öppen förpackning är förbjuden.

Varje förpackning med certifierad utsädespotatis är försedd med ett garantibevis, där man uppger behövliga uppgifter om utsädespartiet. På garantibevisets övre del uppges partiets identifikationsuppgifter såsom art, sort, utsädesklass, latinskt namn. På garantibeviset uppges även utsädespotatisens knölstorlek, förpackningens vikt, förpackare samt tidpunkten för beviljandet av garantin. Garantietiketten säkerställer att partiet består av officiellt granskat, certifierat och sortrent utsäde.

Ett granskningsintyg gällande kvaliteten som matpotatis är inte tillräckligt för att påvisa utsädesegenskaperna, och anger inte heller att partiet är certifierat.

Var får man tag i certifierad utsädespotatis?

Inhemsk utsädespotatis förpackas av ca 40 utsädespotatispackerier runt om i Finland, som är registrerade och har beviljats förpackningstillstånd. Certifierad utsädespotatis kan bl.a. köpas i välförsedda lantbruksaffärer, utsädesaffärer, trädgårdsbutiker och marketar samt av torgförsäljare.

Vilka fördelar ger användningen av certifierad utsädespotatis?

Garantietiketten säkerställer att utsädespotatisen som säljs är sortren och inte innehåller farliga växtskadegörare.

Sortrenhet innebär att hela partiet som saluförs är av samma angivna sort. Man har då möjlighet att välja potatis med önskade sortegenskaper, t.ex. fastare eller mjöligare beroende på användningsändamålet. Med sortrenhet garanterar man också att hela partiet är av samma sort och t.ex. blir färdigt samtidigt vid matlagning.

I officiellt granskad utsädespotatis har man undersökt förekomsten av farliga växtsjukdomar och -skadegörare, och utsädesvaran som säljs innehåller inga av dessa. Genom att använda certifierad utsädespotatis kan man också vara säker på att det egna trädgårdslandet inte drabbas av skadegörare.

Rätt till skadestånd

Den som köper utsädespotatis har rätt till skadestånd om den certifierade utsädespotatisen inte motsvarar uppgifterna på garantietiketten eller är behäftad med något annat fel. Enligt lagen om handel med utsäde är utsädesförpackaren ansvarig för utsädespotatisens kvalitet och uppgifterna

på garantietiketten. Det är skäl för odlaren att spara minst en garantietikett för eventuellt senare behov.

Den som köper ocertifierat utsäde har inte rätt till något motsvarande skadestånd.

Hur produceras certifierad utsädespotatis?

Certifierad utsädespotatis som uppfyller kvalitetskraven produceras på en lägenhet som har konstaterats fri från farliga växtskadegörare: ljus och mörk ringröta, potatiskräfta och potatiscystnematod. Utsädesodlingen ska också vara fri från koloradoskalbaggar.

Till produktionen av granskad och certifierad utsädespotatis hör odlingsgranskningar, laborietester och lagergranskningar.

Under växtperioden gör inspektörer som auktoriserats av Evira odlingsgranskningar och tar jordprover och knölprover från varje lägenhet som producerar utsädespotatis. Inspektören försäkras sig om att potatissorten är den angivna och inga sortsammanblandningar godkänns. Dessutom söker man efter skadliga växtsjukdomar i beståndet. I laboriet vid Eviras växtanalytikerhet undersöks jordproverna för förekomst av potatiscystnematod och knölproverna för potatisens ringröta och virussjukdomar. Potatiscystnematod och ringröta är farliga växtskadegörare som överhuvudtaget inte godkänns i utsädespotatis.

På vårvintern före utsädespotatisens marknadsförs lagergranskas utsädespotatispartiet i potatislagret, och man uppskattar då förekomsten av olika skador och växtsjukdomar som kan påverka utsädespotatisens kvalitet samt om kraven för storleksklassen uppfylls. Om partiet till alla delar uppfyller kvalitetskraven kan partiet certifieras. Certifieringsmyndighet i Finland är Eviras regionala verksamhetsställe i Loimaa.

Förpackningsverksamheten och marknadsföringen av potatisutsäde är reglerad

Enligt lagen om handel med utsäde får endast officiellt granskad och godkänd, d.v.s. certifierad utsädespotatis marknadsföras som utsäde. Matpotatis får inte säljas som utsädespotatis.

Försäljare av utsädespotatis måste anmäla sig till ett register som upprätthålls av Evira. Blanketten finns på Eviras webbsidor (Anmälan om verksamhet i samband med marknadsföring, import och export av utsäde). Försäljaren ska också föra ett register över sålda utsädespotatispartier.

Förpackande av utsädespotatis är dessutom en verksamhet som kräver tillstånd. Förpackaren ska ansöka om lov för sin verksamhet av Evira.

Riskerna med användning av ogranskad utsädespotatis

Potatisen hotas av många sjukdomar och skadegörare. Skadligast är de farliga växtskadegörarna, såsom ringröta i potatis och potatiscystnematod, som är synnerligen svåra att bli av med i åkern. Ingen förekomst av dessa tillåts i den officiella utsädesproduktionsprocessen. Ogranskat utsäde kan dessutom sprida andra potatissjukdomar som minskar potatisskörden försämrar dess kvalitet. Sådana är bl.a. virussjukdomar, stjälkbakterios, filtsjuka samt torr- och blötröta.

Om potatis som är avsedd till matpotatis används som utsäde, kan växtskadegörare som följer med minska skörden avsevärt. Skördenivån blir sämre ju längre en gammal potatisstam används som utsäde. Dessutom kan olika sortsammanblandningar förekomma i ogranskat utsädespotatis, och den kan också vara av en helt annan sort än vad som uppges.

Marknadsföring av ogranskat utsädespotatis är förbjuden enligt lagen om handel med utsäde.

Elitutsäde?

När våren närmar sig dyker det upp annonser i tidningarnas försäljningsspalter som missvisande kan tolkas som marknadsföring av utsädespotatis, t.ex. *Timo odlad från elitutsäde*. Med sådana annonser säljer man ogranskad potatis, som inte får marknadsföras som utsäde. Evira vill också påminna odlare och konsumenter om att elit- och handelsutsädesklasserna togs ur bruk redan år 1994, och att de nuvarande klasserna av certifierad utsädespotatis är A och B.

Marknadsföringen av utsädespotatis övervakas i vår

Den allmänna styrningen och tillsynen av produktionen och marknadsföringen av utsäde hör under jord- och skogsbruksministeriet. För den praktiska organiseringen av tillsynen svarar Evira och ELY-centralerna samt tullen. Denna vår inriktar man övervakningen på bl.a. utsädespotatis, för att minska marknadsföringen av ogranskat utsäde och förhindra spridningen av potatisskadegörare.

De som marknadsför och säljer utsädespotatis uppmanas därför att se till att man i vår endast saluför certifierad utsädespotatis.

Försäljningen av matpotatis övervakas lokalt av kommunernas hälsoinspektörer.

Förutsättningarna för en lyckad potatisodling

- välj en sort som passar för användningsändamålet
- byt regelbundet plats för potatislandet
- skaffa certifierad utsädespotatis
- sätt de förgrodda knölarna i varm jord
- gör nödvändiga skötselåtgärder under växtperioden (ogräs, myllning, sjukdomsbekämpning)
- rengör och desinficera lagringslådorna

Tilläggsuppgifter

Tilläggsuppgifter i frågor som gäller den officiella granskningen och certifieringen av utsädespotatis ges av:

enhetsdirektör Hanna Kortemaa t. 040 833 2486, granskningar av utsädespotatis
överinspektör Ritva Vallivaara-Pasto t. 040 833 2482, certifiering
överinspektör Kristiina Sulkonen t. 040 833 2484, marknadsövervakning
inspektör Mika Kivistö t. 040 833 2485, marknadsövervakning
forskare Hanna Ranta t. 0400 272 041, laboratoriet

www.evira.fi > Växter > Odling och produktion > Information för hemträdgårdsmästare